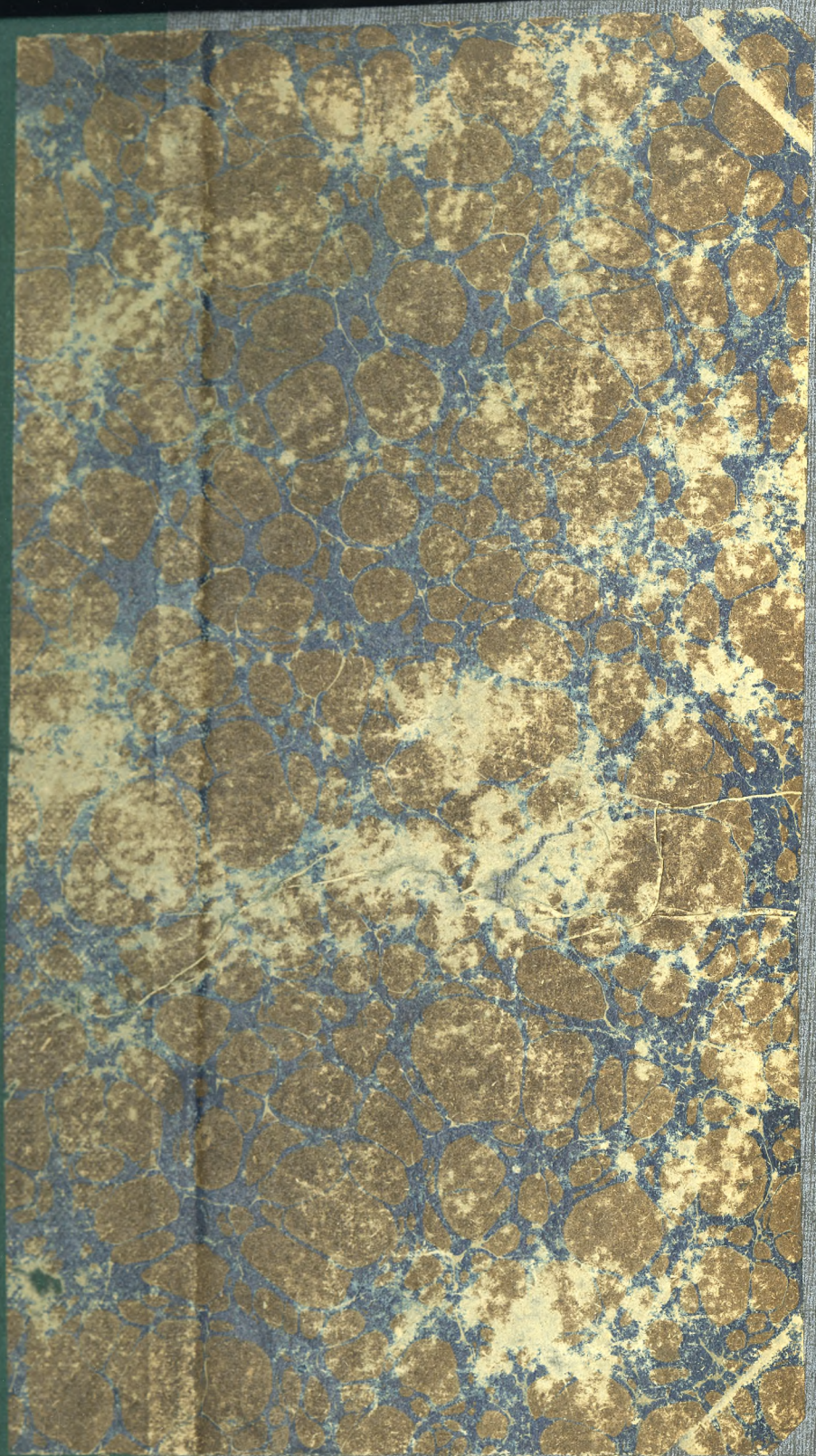

Politikai
röpiratok.

144.

Szerkesztés Ballagi Mór Urnak
Erató bizottságtól a Hersei.

Külön lenyomat a »Nemzetgazdasági Szemle« 1879. évi IV-ik füzetéből.

144
1278

DE-BALLAGI GÉZA

12.

AZ

ISKOLAI TAKARÉKPÉNZTÁRAK MAGYARORSZÁGBAN.

1879. JUNIUS VÉGÉN.

Irta: WEISZ BERNÁT FERENCZ.

Mottók: *Gróf Széchenyi István* azt mondta 1842-ben az akadémiában: „Legyünk meggyőződve, hogy közünk többé kevésbé mindegyik, sőt hazánk minden fia, vérünk mentője, népesládunk jötevője, nemzetünk feldíszítője lehet; s azért töltsé be minden magyar ember helyét hű s áfárilag“.

Deák Ferencz azt mondta egy küldöttség alkalmával: „Én is foglalkoztam e tárggyal, ez régi óhajtasom“.

Csengery Antal azt mondta a tanügyi bizottmányban: „Ha sehol a világon nem léteznének iskolai takarékpénztárok, nálunk mégis életbe kellene léptetni azokat“.

*

*

*

Negyedszer történik, hogy szerző értekezéssel lép a nyilvánosság elé, a hazai iskolai takarékpénztárok érdekében. Mindannyiszor azon hazafias óhajtas által vezetve, hogy minél tágabb körben igyekezzék propagandát csinálni ezen áldásdús, hatáskörére nézve csaknem kiszámíthatlan fontosságú intézménynek, melyet a bel- és külföld nagyszámú tudósai s gyakorlati téren működő szakfériai mint erényt s jólétet szülő s terjesztő intézményt ismertek el. Felszólal azért, hogy azok, kik e téren gyakorlatilag is működhetnek, mintegy csirájában megöljék azon pazarlási vágyat, mely ifjuságunk között csaknem átalában el van terjedve s őket észszerűen takarékos s ez által vagyonos polgárokká neveljék.

A tárgyat különböző szempontok szerint csoportosítva, igyekeznünk annak jelen állását megvilágítani s a legutóbb ez irányban történeteket felsorolni.

1. Mindenekelőtt hálaérzetünknek s ebből folyó kötelességünknek kívánunk eleget tenni. Első sorban legmelegebb

Mária utca 10.

köszönetünket kell kifejeznünk a magyar kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak, Trefort Ágoston ő exczellenziájának, kinek rendeletére az államnyomdában Lábos Imre »Az iskolai takarékpénztárakról« című művéből 11,500 példány nyomtatott ki. E műből 10,500 példány a »Néptanítók lapjához« lett mellékelve, mely ugyanannyi példányban az ország minden iskolájába ingyen küldetik szét; egyezer példány pedig a nemzetgazdasági egyesületnek adatott át czélszerű szétosztás végett. A nemzetgazdasági egyesület e példányok egy részét a hazai takarékpénztárakhoz, a megyék s más törvényhatóságok közigazgatási bizottságaihoz, a tanfelügyelőkhez, iskolaszékek s a tanügyi lapokhoz küldötte szét, másrészt pedig a székesfehérvári kiállításon osztotta ki azok között, kik ezen intézménnyel közelebbről meg akartak ismerkedni.

Köszönetet kell mondanunk továbbá ő exczellenziájának azon ígéreteért, melyet a »nemzetgazdasági egyesület« kérvényének (a melyet később ismertetünk) benyújtásánál tett, hogy t. i. 1880-ban egy kellő összeget fog kijelölni oly czélból, hogy azon tanítóknak s tanférfiaknak, kik az iskolai takarékpénztárak kezelésével fáradoznak, s ez által időt is vesztenek, alkalmas módon (pl. a mint ezen évben történt, aranyok kisorolása útján) némi remuneratiót lehessen nyújtani.

Köszönetet kell mondanunk nagyméltóságú Szapáry Gyula gróf pénzügyminiszter urnak azon ígéreteért, hogy ő ilyféle előterjesztést helyeselni s támogatni fog.

Köszönet a nemzetgazdasági egyesületnek ez irányban kifejtett munkásságáért. Köszönet kivétel nélkül mindazoknak, kik e nagy nemzetgazdasági fontosságú intézmény felvirágzására önzetlen önfeláldozással időt s fáradságot fordítottak. Köszönet különösen a hazai sajtónak azon buzgalmaért, melyet a kérdéses intézmény érdekében kifejtett. Köszönet végre mindazoknak, kik (később részletesen is felemlítendő) nemes adományaik által az ügyet előmozdították.

2. A mult 1878/9-iki tanév végén az iskolai takarékpénztárak állapotáról szóló kimutatást (lásd 480. lapon).

E kimutatás szerint az iskolai takarékpénztárak intézménye jelenleg már 35 helyen s 49 iskolában van életbeléptetve s e helyeken 10,457 tanuló gyermek közül 2938

(tebát 28^{0/0}) összesen 38,705 frtot 81 krt takarított meg, úgy hogy egy gyermekre átlag 13 frt 16 krt jut. Az említett 38,705 frt 81 kr. az iskolai év végén mint tényleg meglévő s valóban megtakarított összeg jegyeztetett fel. Mivel azonban sok gyermek már előbb átvette a tanítótól takarékpénztári könyvecskéjét, a nélkül, hogy a pénzt is kivette volna s azt vagy az új tanítónak, vagy szülőinek adta át megőrzés végett: ezen összegeket is, mint a melyek tényleg megtakarítva lettek s a gyermek birtokában vannak, hasonlóképp ide lehetne számolni, ez esetben a megtakarítások főösszege 48,708 frt lenne.

Különösen jelentékeny nagy összeget takarítottak meg Szabadka város iskoláiban, egy tanuló átlag 41 frt 84 krt. Az iskolai takarékpénztárak ügyének ottani lelkes előmozdítója, Dr. Guln György ügyvéd, kinek dicsőségére szolgál, hogy az ottani tanítókkal karöltve, Szabadkán az iskolai takarékpénztárak intézményét már néhány héttel előbb életbe is léptette, midőn ezen eszme a fővárosban megpendítettett volna, — Dr. Guln írja, hogy a nagyobb betétek részben a szülőktől is származnak, mely körülmény arra mutat, hogy az iskolai takarékpénztárak már a társadalom körébe is behatoltak s az intézmény egyik czélja, hogy a pazar szülők gyermekeik által a takarékosagra szoktattassanak, megvalósulni kezd. Csakugyan, nem egy e helyről tudatott tény mutatja, hogy másutt is az iskolai takarékpénztárak ilyenmő áldásos hatása is észlelhető.

3. Azon új helyek, melyekben az iskolai takarékpénztárak intézménye a jelen tanév folyamában életbeléptetett, a következők: Budapest (medve-utczai s lipótmezei iskola), Kecskemét, Kun-Szt.-Miklós, Pápa, Szeged, Takács és Tót-Bánhegyes.

4. A kimutatás szerint tehát jelenleg már 93 tanító hozta be osztályába az iskolai takarékpénztárakat. Ha összehasonlítjuk e számot az országban tényleg működő mintegy 20,000 tanító számával, a haladás kétségkívül nagyon csekélynek látszik. Nem lehet azonban figyelmen kívül hagynunk, hogy igen sok tanító, hogy maga s családja számára a mindennapi szükségéseket beszerezze, kényszerítve van a hivatalos órákon kívül magánórák adása vagy bármely más módon mellékkereset után látni s az ilyeneknek nehezebbre esik az iskolai takarékpénztárak kezelésére, habár hetenkint csak egy félórát is szentelni. Ez okból

K I M U T A T Á S.

Hely-	Iskola-	szám-	A helynek neve és az iskolának jelleme	száma a kévelők száma	száma a		Megtaka- ritott összeg		Esik egy ta- nulóra		A régi összeggel együtt	
					tanulók- nak	takarítók- nak	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
1	1		Abauj-Szántó, izraelita népiskola	1	171	63	121	.	1	69	121	—
2	2		Budapest, kereskedelmi akadémia	6	352	193	1240	60	6	42	7548	60
	3		» kereskedelmi testületek	7	445	91	298	30	3	26	1544	60
	4		» Hatodik kerületi polgári iskola	2	353	65	98	21	1	50	201	40
	5		» Medve-utczai iskola	1	44	25	21	17	—	80	21	17
	6		» Lipótmezői iskola	1	44	21	65	21	3	1	65	21
	7		» Stáció-utczai iskola	2	89	34	33	—	—	96	33	—
3	8		Czegléd, ágostai ev. nép elemi iskola	1	84	66	157	98	2	39	209	54
4	9		Eperjes, Koogr. izraelita népiskola	1	85	40	150	—	3	75	310	—
5	10		Kassai állami főreáliskola	1	202	20	200	50	6	91	410	30
6	11		Kecskeméti községi polgári iskola	3	?	48	698	21	14	54	698	21
7	12		Körmöczbányai állami főreáliskola	2	256	65	255	9	3	77	381	77
8	13		Kun-Szt.-Miklós, községi elemi iskola	6	439	228	208	69	—	90	208	69
9	14		Lőcse, evang. községi iskola	1	182	115	944	41	8	21	944	41
10	15		Lovász-Patona ág. evang. iskola	1	162	44	67	9	1	52	77	77
11	16		Magy.-Igen, ev. reform. elemi iskola	1	34	16	15	36	1	2	15	36
12	17		Modor, állami tanárképezde	1	28	28	407	65	14	56	407	65
13	18		M.-Sziget, áll. gyak. képezde	1	66	46	64	70	1	40	64	70
14	19		Nagy-Kanizsa áll. segélyző községi fiu polg. iskola	1
15	20		N.-Kikinda, kathol. szerb izraelita iskola	11	750	95	1043	8	10	98	1043	8

AZ ISKOLAI TAKARÉKRENDELÉSEK MAGYARORSZÁGON.

16	23	Ó-Szöny, hely. felső fiu- és leány-iskola	1	66	37	34	70	—	94	34	70
17	24	Pápa, evang. elemi iskola	1	74	45	246	63	5	48	246	63
18	25	Pécs, állami főreáliskola	1	265	53	373	76	7	5	1294	67
19	26/27	Rimaszombat, nyilvános fő leány- és protest. gymnasium	3	203	27	192	97	7	14	211	97
20	28	S.-A. Ujhely, ref. leány-növelde	1	60	23	65	—	2	60	457	26
21	29	Somorja, felső leányiskola	2	12	8	264	30	33	3	427	85
22	30	Sümege-Mihályfa, községi népiskola	1	105	51	292	74	5	34	272	74
23	31/35	Szabadka, felső gymn., zárda, polgári képezde.	5	4204	725	29915	92	41	90	29915	92
24	36	Szeged árvaházi iskola	1	45	45	160	—	3	55	160	—
25	37	Szegszárd, községi polgári fiu- és felső leányiskola	5	117	84	244	34	2	90	270	52
26	38	Székesfehérvár, községi főreáliskola	2	179	35	54	66	1	56	54	66
27	39	Szombathely, községi elemi iskola	2	527	205	31	38	—	5	114	57
28	40	Takács, evang. népiskola	1	69	12	23	47	1	95	23	47
29	41	Temesvár, községi elemi iskola	1	48	48	68	50	1	42	68	50
30	42	Tóth-Bánhegyes, evang. népiskola	1	150	73	17	87	—	24	17	87
31	43	Uj-Szivác, izraelita községi iskola	1	37	18	16	50	—	91	54	—
32	44	Vár-Palota, izraelita népiskola	2	124	69	175	17	2	53	360	24
33	45	Veszprém, katolikus elemi iskola	2	120	11	40	82	3	71	40	83
34	46/48	Zala-Egerszeg, polgári fiu- és leányiskola	6	120	69	414	15	6	12	414	15
35	49	Zilah, evang. községi iskola	3	145	.	17	67	.	.	17	67
Összesen			93	10457	2938	38705	81	.	.	48764	67

gondoskodni kellene oly eszközzel, hogy azok, kik az iskolai takarékpénztárak kezelésével foglalkoznak, fáradságukért némi kárpótlást nyerjenek. Sajnos, hogy a mi jelenlegi nemzetgazdasági s pénzügyi viszonyaink között teljesen lehetetlen minden közreműködőt, bármily szerény összeggel, honorálni; mert ha a 20,000 tanító közül csak ezernek adnának is 20-20 frtot ezen fáradságukért, már maga ezen összeg 20,000 forintot tenne ki, mely összeget előteremteni egyelőre majdnem lehetetlen. — Ezen baj enyhítése végett beható tanulmányozás után azon kiegészítő eszköz találtatott fel, hogy az iskolai takarékpénztárak kezelésével foglalkozó egyének közt bizonyos összeg sorsoltatnék ki mintegy ösztönzésül. Sikerült e célra a mult iskolai év végével 100 aranyat gyűjteni össze. (E célra ajándékoztak 1—1 aranyat Dr. Ballagi Mór, Királyi Pál, Mendel István, Wolfner Gyula; 2—2 aranyat Popper Armin, Török József s egy névtelen; 5—5 aranyat Détsi Albert, Lévay Henrik, Röck Szilárd s Ráth Károly főpolgármester; 10—10 aranyat az első hazai takarékpénztár, Gschwindt Mihály, a fővárosi takarékpénztár, Tömöry s Wodianer Albert; s végre 20 aranyat W. B. F.) Az így összegyűlt összeg 5—5 aranyból álló 20 nyereményre osztatott fel, s f. évi július 31-én a népnevelők egyesületének helyiségében Tóth József tanfelügyelő elnöklete alatt megtörtént a sorshuzás, miután az intézménnyel foglalkozó 89 tanító s tanférfit nevei egy urnába tétettek s abból kihuzattak. (A 89 név később van közölve s * által megjelölve a nyerők nevei.) A bizottság elnöke Tóth József tanfelügyelő gondoskodott arról, hogy a nyerőknek az aranyok megküldésének. Egyesek, kik elég vagyonosak voltak, a nyereményeket jótékony célokra adományozták, voltak azonban olyanok is, kiknek e néhány arany igen jól esett s az e tárgyban beérkezett levelek s köszönetnyilvánítások általában tanusítják, hogy az eszme teljesen megfelelt kitűzött céljának.

5. Mivel azonban az iskolai takarékpénztárak intézménye az országban napról napra inkább terjed s az aranyok összegyűjtése folytonosan nagyobb mérvben s évenként igen nehéz lenne, a „Nemzetgazdasági egyesület“ a vallás- és közoktatástügyi miniszter ő Excellenciájához kérelmet adott be oly célból, hogy a magas kormány, esetleg a törvényhozó testület gondoskodjék

a megfelelő intézkedésekről, hogy az aranyok kisorsolása a jövő tanévben is megtörténjék a szükséghez mért arányban. A beadott kérvény a következő:

Nagyméltóságú Miniszter! Kegyelmes Urunk!

A mély tisztelettel alólirt egylet bátorodik azon ügy érdekében Excellenciádhöz fordulni, mely gazdasági reformunk egyik legfontosabb pontjához fűződik, az iskolai takarékpénztárak érdekében. Tesszük ezt annál is inkább, mivel Nagyméltóságod több ízben kegyes pártfogásába vette ez ügyet, utolsó ízben különösen azáltal, hogy L á b o s Imrének az iskolai takarékpénztárakat tárgyzó jeles dolgozatát 11,500 példányban kegyeskedett kinyomatni és abból 10,500 példánynak a néptanítók lapjához való csatolása, 1000 példánynak egyletünk számára való átengedése által az eszme terjesztését, meggyökerezését, az a körül támadt balfelfogás eloszlátását jelentékenyen előmozdította. Meggyőződván ezekből, hogy Excellenciád ez ügynek pártolója, bátorodunk ezuttal a következő alázatos kérést tiszteletteljesen előterjeszteni.

Az iskolai takarékpénztárak terjedésének hazánkban egyik nagy akadálya az, hogy tanítóink csekély fizetésük miatt, melynek javítása pedig az ország jelenlegi pénzügyi helyzete mellett, bármennyire kívánatos volna, nem remélhető, kénytelenek szabad idejüket további kenyérkeresetre felhasználni és bár az iskolai takarékpénztárak kezelése csak igen kevés időbe kerül, mint ez tapasztalatok alapján már ki van mutatva, mégis már abbéli félelmökben, hogy netán nagyon igénybe fogná őket venni, azok behozatalától vonakodnak. Ezen körülmény nézetünk szerint alig szüntethető meg más módon, mintha a tanítók az isk. takarékpénztárnak kezelésével járó fáradságért némi jutalmaztatást nyernek.

Miután azonban az esetleg az összes tanítóknak nyújtandó ilyféle jutalom igen nagy összeget igényelne, meg kell elégedni egyelőre azzal, ha legalább a tanítók egy része volna jutalmazható. Hogy kik legyenek ezek, arra nézve nézetünk szerint legcélszerűbbnek mutatkozik a jutalomban részesítendő tanítók sors-huzás általi kijelölésének módozata. Mert sem az nem föltétlen ismérve a tanítók buzgalmanak az iskolai takarékpénztárak

körül, ha valaki igen sok betevő gyermeket, sem pedig, ha igen nagy betétösszegeket mutat ki, mindkét esetben az eredmény jó részt a tanítókon kívül eső tényezőktől függvén, s azért azon felfogás elfogadható, hogy minden tanító, ki az intézményt kezeli, az ügy iránti érdeklődését egyaránt bizonyítja és egyaránt érdemes a jutalomra. Az egyesek kijelölése tehát sorshuzás által történhetik, a mely módozat a lefolyt iskolai évre (mint fent) már életbe is volt léptetve, a mennyiben 100 arany állott rendelkezésre azon tanítók jutalmazására, kik a múlt 1878/9-iki iskolaévben az isk. takprtak körül működtek. A keresztülvitellel az egyetemes tanítógyűlés bizottsága által választott kisebb bizottság, élén Tóth József pestmegyei tanfelügyelővel, lett megbizva.

Miután azonban ekkora összeg, ha az intézmény nagyobb terjedést nyer, nem lenne elégséges; miután továbbá ily fontos célra, mint a milyen az egész nemzetnek a takarékosági erényre való nevelése, a magas kormánynak is közre kell működnie; miután végre épen most hangosabban és minden oldalról ismét felhangzik a szózat, hogy közgazdasági viszonyaink javítására és fejlesztésére a takarékoság által kell törekednünk: azon reményt tápláljuk, hogy Nagyméltóságod a fentebb körvonalzott jutalmazásnak több évre való állandósítása céljából kegyes lesz egy szerény tételt a jövő évi költségvetésbe beállítani. Mert ismételve kell hangsúlyoznunk és kiemelnünk, hogy a haszon, melyet a takarékoság meghonosítása közvetlenül és közvetve, egyeseknek és az államnak hozand, ki nem számítható, — hiszen tudva van, hogy a legközelebbi múltban Franciaországot is a reá rótt öt ezer milliónyi rengeteg hadisarez megbírására csupán népének a takarékosághoz előzetes hozzászoktatása tette képessé, sőt már nálunk is épen a legutolsó iskolaévről eddig beérkezett jelentések mutatják, hány esetben szolgált az isk. takarékpénztárban összegyűjtött fillér egész sürgős szükségletek fedezésére, könyvek, ruhák beszerzésére stb.

Legalázatosabb kérésünk ennek folytán az: kegyeskedjék Excellenciád az 1880-ik évi költségvetésbe valamely arányos összeget az iskolai takarékpénztárak körül sikerrel fáradozó tanítók megjutalmazására beállítani, mely összegnek meghatározását részünkről teljesen Nagyméltóságod bölcs belátására

bizzuk. Ha egy illő összeg több éven át, talán egy 10 évi időszakban áldoztatnék, bizton remélhetni, hogy ez üdvös intézmény széles e hazában gyökeret ver és áldásdús hatásában ezerszer téríti meg az államnak azon áldozatot, mit meghonosítása érdekében tett. Nem tartozik jelen folyamodványunkba részletesen kifejteni, hogy ez összeg mily arányokban volna legcélszerűbben kiosztandó; annyit azonban mégis röviden jelezünk, hogy talán a nagyobb buzgalomra serkentés érdekében célszerűnek látszanék, nem egyenlő jutalmakat kitűzni, hanem talán 1 főnyereményt 100 arannyal, kettőt 50-el, ötöt 20-al, tizet 10-el, a többit pedig 5 aranyos jutalmakra felosztani. A részletek megállapítását különben teljesen Nagyméltóságod bölcseségére bizzuk, ki legjobban fogja eltalálni azon helyes módozatot, mely szerint aztán vagy a magas közoktatási ministerium, vagy pedig a tisztelettel alólírt egyesület, ha avval megbizatnék, eljárna.

Bizván Excellenciád az ügy iránt eddig tett hasznos intézkedéseivel kifejezett érdeklődésében, bizván továbbá azon körülményben, hogy egy oly intézmény, melyet majdnem az összes kultur-államok kormányai, Franciaország, Anglia, Belgium, sőt Olaszországnak egymásután három minisztere iparkodott előmozdítani, magas kormányunk által is figyelemben fog részesítettetni: ismételten ajánljuk legalázatosabb kérésünket magas kegyébe és maradtunk stb.

Egy utóiratban még ki volt fejtve, hogy, midőn a kormány, vagyis inkább az állam a kész támogatás által az iskolai takarékpénztárak nagyobb mérvben elterjedését előmozdítja, ezáltal a nép takarékosági hajlamát is fokozza: egyuttal neveli, s pedig jelentékenyen neveli a pontos adófizetők számát, apasztja az adóvégrehajtások s az oly sok nyomort, bajt okozó uzsorák áldozatainak számát, mert a kinek a szekrényében van egy takarékpénztári könyv, az sem az adóexecutionnak, sem az uzsorának nem eshetik áldozatul. S ha a magyarországi iskolákban tanuló másfél millió gyermeknek csak egynegyedrésze vesz részt ez intézményben a (jelenlegi számarány pedig 28°/_o) s minden egyes gyermek csak 8 frtot takarít meg, (az átlag jelenleg több mint 13 frt), már az iskolákban megtakarított összeg évenként három millió frt lesz, a mely összeg után azon takarékpénztárak, hol ez elhelyezve van, adót tartoznak fizetni stb.

A nemzetgazdasági egyesület e kérelmére hivatalos választ ugyan még nem nyert, de úgy a vallás- és közoktatásügyi miniszter ő excellenciájának, mint a pénzügyminiszter ő excellenciájának fentebb is említett szóbeli kegyes ígéréte folytán a kérvény kedvező elintézése biztosan remélhető.

6. Öröndetes tényként lehet felemlitenünk, hogy úgy az országos ipar-egyesület, mint a népoktatási kör legközelebb elhatározta, hogy az iskolai takarékpénztárak intézményét az idei iskolai évre iskoláikban életbe fogják léptetni.

7. Az egyetemes tanítógyűlés által, mely múlt év augusztus havában tartatott meg, határozatainak végrehajtása végett kiküldött nagy bizottsága felhívta azon tanítókat, kik az iskolai takarékpénztárakat már tényleg életbeléptették, hogy az e téren tett tapasztalataik alapján a bizottság által feltett 17 kérdésre válaszoljanak. Együttal kimondotta ugyanazon bizottság, hogy: minél biztosabb tapasztalatok gyűjtése végett óhajtandónak véli, hogy az iskolai takarékpénztárak intézménye minél több iskolában legyen meghonosítva.

8. Végül felemlítjük, hogy e sorok írója a jelen évben is 50 frtot osztott ki a kereskedelmi akadémia derék, szorgalmas s takarékos növendékei között.

* * *

Elmondtuk főbb vonásaiban mindazt, mi Magyarországon a múlt tanév alatt az iskolai takarékpénztárak érdekében történt; később igyekezni fogunk összeállítani az intézménnyel tényleg foglalkozó tanítók s tanférfiak — huszonhatnak — tapasztalatait s megjegyzéseit. Az iskolai takarékpénztárak erkölcsi s egyttal gyakorlati, anyagi hasznairól részletesen beszélni, már feleslegesnek is látszik. Mert a kit mindeddig meg nem győztek azon számos, szóval s írásban kifejezett elméleti s gyakorlati érvek, melyek az intézmény érdekében felhozattak *) és ez iratban foglalvák; arra további magyarázatokat vesztegetni czélszerűtlen, az nem akarja, hogy őt meggyőzzék s a merev tagadással szemben minden érvelés haszontalan.

*) Utalunk e tekintetben különféle e tárgyat ismertető iratokra, n. m. Guln, Kenessey, Kessler, Lábos, Laurent, Lewin, de Malarce, Schröter, Weisz, Wilhelmi.

Mindamellet lehetlen némely ellenvetésekkel szemben legalább positiv adatokra nem hivatkozni. Vannak például egyesek, köztök tanítók is, kik az iskolai takarékpénztárak ellen több ivre terjedő értekezéseket irnak, azokat »komédiá«-nak nevezik el, melyeket szerintök »elvégre már abba kellene hagyni«; egyének, kik az iskolai takarékpénztáraknak minden lehető s lehetetlen roszt következményeket akarnak tulajdonítani, így pl. erkölcsi romlottságot, hajlamot a lopásra, irigységet, gyűlöletet, fűsvénységet, egy szóval minden bünt az iskolai takarékpénztáraknak tulajdonitanak. De gondolható-e, hogy a belga tudományos akadémia által kiküldött jury, mely öt évi tapasztalat alapján, 10,000 franknyi jelentékeny jutalmat adott Laurent tanárnak, ki az iskolai takarékpénztárak eszméjét ott nemcsak elméletileg hirdette, de a gyakorlatban is nagy sikert mutatott fel; gondolható-e, hogy e tekintélyes jury e nagyszerű jutalmat oly intézményért ítélte volna oda, mely megrontja az erkölcsöket? szabad-e feltételeznünk, hogy az angol parlament, a francia, olasz, belga kormányok oly ügyet pártfogoltak volna lelkesen, buzgóan, mely a népet, a jövő nemzedéket a bűn útjára volna képes terelni? Lehet-e elgondolnunk, hogy Deák Ferencz, Csengery Antal, a fővárosi tanügyi bizottság, iskolatanács, hatóság s testület, hogy a nemzetgazdasági egyesület, a reformátusok konventje, az országos iparegyesület s népoktatási kör oly ügy védelmére keljenek, mely az ifjúságot képes volna megmételyezni?

Mondják azt is, hogy a gyermekek, midőn iskolából kilépnek, megtakarított pénzüket kiveszik s haszontalanságokra költik el. Megengedjük, hogy néha ez is megtörténik, de legtöbb esetben nem s az utóbbiak tette már nyereség. Örökké igaz marad, hogy a mit fiatal korában megszokik az ember, azt cselekszi későbbi éveiben is. Kit gyermekkorában nem szoktattak józan takarékoszágra, azt öreg korában hasztalan kényszeríti erre a sors csapása is. A képviselőjelöltek programbeszédeiben megszokták már, hogy hangsúlyozzák a takarékosság szükségét: tényleg azonban ez irányban alig történik valami, mert ifjúságunkban nem voltunk a takarékoszágra szoktatva. S mert, midőn az alap ingatag, könnyen összeomlanak a legszilárdabbnak látszó épületek is, a takarékosság meg nem

szokása miatt egymásután dől nyomorba nálunk annyi sok család s a takarékoság érzetének hiánya, nem egy egyént visz veszelembbe, fogságba, öngyilkosságba. A múlt év augusztus havában tartott harmadik egyetemes tanítógyűlés alkalmával még az iskolai takarékpénztárak eszméjétől némileg idegenkedő Péterffy alelnök is így szólt: »Valóban a magyar népben megvan a pazarlásra való hajlam. Magyarországon sokkal többet költünk az eszem-izomra, mint arra, hogy az örökösöknek legyen mit enni, ha véletlenül árván maradnak... Nem tartozom azok közé, a kik a külföldet akarják majmolni... de ajánlom, mondja ki az egyetemes gyűlés, hogy kell valamit tenni azért, hogy a magyar népből a pazarlási hajlam kivesszen s hogy a mi eddig történt az iskolában, az nem elég, de kell még többnek is történnie«.

Hivatkoztunk fentebb Belgiumra, Angliára, továbbá Franciaország Olaszországra. Állításainkat illő részletesen is indokolni.

Belgium nagy tiszteletdíjáról már szólottunk. Megemlíthetjük még ezen országból, hogy Gand város községi iskolájának kimutatása f. év június 30-áról a következő adatokat mutatja: Az iskolákat 15,236 gyermek látogatta, ebből 10,114 gyermek (tehát $\frac{2}{3}$) megtakarított 249,813 frankot.

Angliában a parlament határozata folytán 1877. augusztus 14-én kinyomatott 22 folio oldalt tevő kimutatás szerint az iskolai takarékpénztárak (»School Savings Bank«) 1008 községben léteztek; itt 216,500 gyermek 1.006,500 frtot takarított meg. Ugyanott a parlament 1875-ben és 1876-ban a takarékos gyermekeknek 53,500 takarékpénztári könyvecskét osztott szét jutalmul, különösen kiemelve azon jó t e k o n y b e f o l y á s t, melyet a gyermekek takarékosága a sz ü l ő k r e gyakorol.

Franciaországból, melynek kormánya de Malarcet Belgiumba küldte, hogy ott az iskolai takarékpénztárakat tanulmányozza, 1877. deczember végéről van kimutatásunk, melyből látjuk, hogy ez időben a nevezett intézmény 60 departementban 8033 iskolában honosult meg; ezen iskolákban 177,040 gyermeknek 143,272 takarékpénztári könyvecskéje volt 2.964,352 frank értékkel. 1878. július havában az iskolai takarékpénztárak intézményét a 86 departement közül már 83-ban életbe léptették.

Olaszországról Luzzatti bank- s takarékpénztári igazgató

tudatja, hogy habár ott az iskolai takarékpénztárak intézménye csak rövid idő óta honosult meg, az iskolába járó gyermekek által megtakarított összeg már is mintegy 500,000 frankra megy. Négy körlevél áll ez országból rendelkezésünkre. Hármat Bonghi, Coppino és Ferrati egymásután jövő miniszterek adtak ki, mindannyian kiemelték az iskolai takarékpénztárak jelentőségét; egyuttal kilátásba helyeztetik, hogy az ezzel foglalkozó tanítók megjutalmaztatnak. Sella volt pénzügyminiszter így szól: „A gyermekek takarékosága rendkívüli hatással van azok szülőire, kik épen ez által veszik észre, hogy ők tulajdonkép többet s inkább képesek megtakarítani s ekkép gyermekeikkel versenyezve, magoknak is mielőbb takarékpénztári könyvecskéket szereznek be.“

Ezeken kívül végre, last, but not the least, mivel saját hazánkban is egyes tanítók egy — egész négy évi tapasztalatra hivatkozva jelentéseikben, oly magasztalólag szólnak az ügyről s minden ellenvetéseket, mint tarthatlanokat, részletesen megczáfolnak: jogosan lehet reménylenünk, hogy az ügy eddigi ellenfelei is jobban meggondolják a dolgot s e kétségtelen áldásos intézményt minél többen fogják meghonosítani.

Még inkább lehet reménylenünk, hogy az ügy barátai meghallgatják következő kérésünket az ügy érdekében, t. i. hogy a haza javára tovább is minden tekintetben buzgón fogják ezen ügyet pártfogolni és elősegíteni.

Az iskolai takarékpénztárak kezelőihez pedig e sorok írója azon kérelmet intézi, hogy minden hó végén egyszerű levelezési lapon tudassék vele, hány növendéke van és hány vett részt ezen intézményben s mennyit takarítottak meg. A tanév végén pedig bélyegtelen levelekben legyenek szivesek a következő 6 kérdésre válaszolni: 1. Hogy hívják s minő jellege van az iskolának? 2. Hány tanuló jár belé? 3. Hányan vettek részt a takarékoságban? 4. Mennyi a megtakarított összeg? 5. A kezelők neveit és 6. Minő tapasztalatokat tettek az intézményre vonatkozólag az év folyama alatt?

Nem hiheti e sorok írója, hogy azok, kik az iskolai takarékpénztár érdekében az iskolai év alatt oly sok időt áldoznak, sajnálnák azon kevés időt, mely alatt e kérdésekre meg-

felelnek. Mint használjuk fel becses közleményeiket, arról a jelenlegi értekezés eléggé tanuskodik.

Nem vonjuk ugyan kétségbe, hogy, mint a jelenlegi ügybarátok, ugy ezen jó ügy ezentúl megnyerendő hivei az iskolai takarékpénztár kezelését tisztán hazafias buzgalomból, örömmel s a nélkül, hogy anyagi jutalomra számitának, vállalják el; mindamellett többeknek örvendetes hír lesz az is, hogy az iskolai takarékpénztárak érdekében működő egyének javára eszközendő aranykisorsolás ismétlését (mint fent) biztosan meg lehet igérni.

S most záradékol ismétljük Széchenyi Istvánnak jeligeül is használt következő böles szavait:

»Legyünk meggyőződve, hogy köztünk többé-kevésbé mindegyik, sőt hazánk minden fia, vérünk mentője, népesaladunk jótevője, nemzetünk feldiszipője lehet; s azért töltse be minden magyaremler helyét hü sáfárilag.«

* * *

S ime! Itt következnek az iskolai takarékpénztárak kezelésével foglalkozott igazgatók, tanítók stb. igen fontos jelentései, melyekre különösen felhivjuk minden olvasó figyelmét; ezek a valódi életből, saját tapasztalásaikból nyert meggyőződés után ítélnék, nem pedig — a mint sajnosan gyakran történik — csupa frázisokkal, üres szavakkal, tapasztalás nélkül irnak és beszélnek a jó ügy ellen.

I. **Abauj-Szántón** Wittmann Miksa tanító vezetése alatt 63 tanuló takarított 121 frtot. Wittmann ezt írja:

»Két héttel ezelőtt történt, hogy egy szegény iparos, — kinek két gyermeke szintén hoz pénzt a takarékpénztárba, — felkér engem, lennék oly szives, gyermekeinek megtakarított pénzét neki átadni, miután mestersége jelenleg rosszul menván, iskolapénzt (tandíjt) fizetni nem képes. Én szives készséggel mentem a városi takarékpénztárba s kivettem a gyermekei által betett összeget. A pénz csakis ép a tandíjra volt elég, de szegény embernél bizony ez is nagy összeg. Az apa azt mondá nekem, mily jó, hogy gyermekeinek olykor adott néhány krajczárt, most ők segítették ki a zavarból. Ime egy fontos ok az iskolai takarékpénztár életrealóságára.«

II. **Budapest, stáció-utczai** közs. elemi tanodában kezelte

az iskolai takarékpénztárt — Bárczen János igazgató ellen-
őrzése mellett — Kálnay Nándor tanító. 34 tanuló megtakarí-
tott 33 frtot. K. azután azt adja hozzá:

»Két évi gyakorlatomból meggyőződtem, hogy mindazon
érvek, a melyeket az iskolai takarékpénztárak ellenzői felhoztak,
helytelenek, mert ezen üdvös intézmény a gyermekek közt sem
irigységet, sem lenézést, sem más rossz szenvedélyt nem idézett
elő; a kezelésben pedig a hetenkénti $\frac{1}{4}$ órai kis fáradságot
kivéve, nehézséget épenséggel nem tapasztaltam. Sőt ellenkező-
leg: a gyermektakarékpénztárak eredményeül tekinthetem azt,
hogy a gyermekek közt az azelőtt divott testet, lelket megmé-
telyező nyalánksággal felhagytak.

Én azt hiszem, hogy türelem, buzgalom és egy kis jóakarat
mellett a haza e szent ügye is előbb-utóbb győzedelmeskedni fog.

Nagyságodnak pedig szívem mélyéből kívánom, élje meg
még azt is a legjobb egészségben, míg Magyarország összes
népiskolaiban meghonosittatik és felvirágzik a gyermek-taka-
rékpénztár, hogy a bibliai ősz Simeonként nagyságod is elmond-
hassa: »Most bocsássad el Uram a te szolgádat, mert látták
szemeim, ha nem is a bibliai üdvözítőt, de Magyarország pénz-
ügyi kalamitására, illetőleg abból való kibontakozásra nézve, a
valódi üdvözítőt, a gyermek-takarékpénztárakat«.

III. Budapest, medve-utczai közs. iskolában Viszolay
István tanító kezelte 25 gyermek betétét 21 frt 17 krt és azt írja:

»Mondhatom, hogy növendékeim örömmel takarékoskodtak;
bárcsak a jó kedv soha se lanyhulna náluk! Adja Isten, hogy a jó
kezdete jó szokássá válván, rövid idő múlva érezhessék a derék fucs-
kák, s otthon a család is, annak üdvös hatását! Szívemből
óhajtom, hogy a takarékoságnak az legyen gyakorlati előnye:
miszerint a szülők, gyermekeik példája által buzdítatva, hason-
lóan szokják meg a takarékoságot. És én azt hiszem, hogy a
jó példa többet is vonz maga után. A szülő, ki látja, hogy fia
mily jó uton kezd járni, mily dicséretre méltó tette képes,
gyermeke jó példájának követésére buzdul. S ha mindjárt nem
is kezdi meg a spórolást: de néhányszor fogához fogja verni
azt a pénzt, a mit ki akar adni«.

»És egyelőre ennyivel is megelégedhetünk. Még csak azt
vagyok bátor ide jegyezni, miszerint igen örülök annak, hogy

nagyságod üdvös tanácsa, — a miben, megvallom őszintén, Tamás voltam, nem hangzik el a pusztában. Az eszmét majd fölkarolják egymásután a tanodákban«.

IV. Budapest, lipót-mezői közs. iskolában kezelő Hofer Ferencz vezető tanítónál 21 tanuló takarított 65 frt 21 krt. H. azután azt írja:

»A résztvevők általában szegény szülők gyermekei voltak ...

Forró óhajom, hogy ezen jótékony és a jövőre nézve nagy horderejű intézménynek, minél előbb s minél több követője legyen!

Továbbá, hogy ezen adatok győzzék meg az intézmény ellenzőit a felől, hogy az iskolai takarékpénztárak nemzetünkre nézve igen üdvös és ugyszólván nélkülözhetlen dolgok, és hogy a takarékoság kezdete, bölcsője a népiskola.

Miután pedig a takarékoság nézetem szerint egyszersmind művelődési és nevelési eszköz — a vagyon pedig hatalmat ad — tanítsuk a népet takarékoságra, s lesz belőle művelt és hatalmas nép«.

V. Budapesti kereskedelmi akadémiában 193 tanuló betett ez évben 1240 frt 80 krt, az előbbeni évekkal együtt 7548 frt 60 kr. Ugyanitt a kereskedelmi vasárnapi iskolában 91 tanuló takarított ez idén 298 frt 30 krt, az előbbi évekkal együtt 1544 frt 60 kr. E két pénztárt kezelték: Bárczen János, Lewin Jakab, Lubich Emil, Maksziány Ágost, Névy László, Nordheim Gyula, Pröhl Antal, Szélba József, Tóth Gábor, Vajdaffy Ágost és Vörös Kálmán. — A keresk. akad. jelentésében Lewin Jakab igazgató különösen kiemeli az isk. takarékpénztárak előnyeit. E jelentésből álljanak itt a következők:

»Igaz, a betett összeg jó része ismét kivétetett, de másfelől az is bizonyos, hogy míg különben e pénz kétségkívül haszontalanságokra fordítottatott volna, az iskolai takarékpénztár fennállása folytán hasznos, vagy legalább nem káros czélokra fordítottatott, mihez még azon nagy erkölcsi nyereség is járul, hogy így az ifjuság saját tapasztalásból megtanulta, hogy a haszontalanságra irányuló pillanatnyi vágy leküzdése útján nemes élvezetet szerezhethet magának, hogy csekély és figyelemre alig méltatott betétekből tekintélyes összeg nőhet, végre hogy mily

jó és fontos, ha az embernek szükség esetében van mihez nyulni. Pedig az ilyen tanulság az egész életre kihat; az akarat fölötti uralkodásban s a szenvedély legyőzésében nyert gyakorlat, mondhatnók a jellem gymnastikája, megedzi az erélyességet és egészségessé teszi a szívet s a lelket. Nem lehet eléggé ismételnem, hogy mindazon káros befolyásokból, melyeket honi pädagogusaink elméleti deductiói szerint az iskolai takarékpénztárnak az ifjuságra gyakorolnia kell, minők állítólag az irigykedés, fokozott pénzvágy, mely egész a lopásig vezet, szűkkeblűség, fukarság stb., hogy — mondom — mind ebből a gyakorlatban semmi, de épen semmi sem mutatkozott, sőt az ellenkező befolyás nem ritkán nyilvánul. Legyen szabad szavaim bizonyítására itt egy-két esetet közölnöm, mely intézetünknel előfordult. H J, III. osztályu tanuló, egy általában gazdagnak tartott kereskedő fia, rövid idő múlva a beiratás után izgatottan és szomoruan oly kéréssel jött hozzám, engedjem meg, hogy a korábbi két év alatt a takarékpénztárba berakott összes betéteit (ezek összege 60 frtra ment fel) kivehesse. Én természetesen nem akartam teljesíteni kérését mindaddig, míg fel nem mutatja atyja beleegyezését és meg nem mondja, hogy a pénzt mire akarja fordítani. Ekkor a fiu sirva fakad és elmondja, hogy atyja önbűne nélkül, csődbe és koldusbotra jutott és így nem képes érte a tanítási díjt megfizetni; mivel pedig a szabad helyeket már mások nyerték el, ő az intézetben csak úgy maradhat meg, ha a tanítási díjt saját megtakarított pénzéből fizeti meg; ezt szeretné is tenni azon reményben, hogy a még hiányzó 3 frtot sikerülni fog megszereznie, vagy talán el is engedik neki. — Midőn most megmondtam neki, hogy a felgyűlt kamatokból a 3 forint is kifutja, mily nagy volt öröme! Nekem azonban a mellett kellett maradnom, hogy atyja szóbeli beleegyezése nélkül a pénzt ki nem adhatom. Atyja csakugyan meglátogatott s a megtört férfi nem győzött eleget hálálkodni, hogy az iskolai takarékpénztár intézményét nálunk meghonosítottam. Az ügy csakugyan a fiu kívánsága szerint intéztetett el, ki a tanítási díj többi részleteire nézve halasztást nyert. A másik eset a következő: F K a felső osztály egyik díjfizetés alól felmentett növendéke, leczkeadás útján szerzett pénzéből a korábbi években összesen

75 frtot tett volt be az iskolai takarékpénztárba, és most egyszerre az egész összeget ki akarta venni. Én természetesen ugyanazon feltételeket szabtam, mint a másik esetben. Ekkor az ifju megzavarodva elmondja, hogy atyja ép uton van és így nem jöhet hozzám kijelenteni beleegyezését, melyet kétségkívül megadna; a mi pedig a czélt illeti, melyre a pénzt fordítani akarja, azt lehetetlen megmondania. Nekem meg kellett maradnom kijelentésem mellett. Ekkor az ifju egy iratot mutat fel, mely nem volt más, mint végrehajtási rendelet atyjának adóhátralék fedezése végett már lefoglalt ingó vagyonára nézve; egyszersmind kijelenté, hogy az ügy nem tűr halasztást. Én teljesítettem kérését és nagy meglepéssel szemléltem az ifjut, ki mentő angyala lett szegény családjának.

Midőn a szerencsétlen Szeged pusztulásának hire érkezett, rögtön köröztettek gyűjtőiveket, melyeken a legrövidebb idő alatt **252 frt** gyült össze. — A boldogult Eötvös szobra lepezésének ünnepélyes alkalmával az ifjak küldöttség által képviseltették magukat, mely az ifjuság nevében szép koszorút tett le a szobor talapzatára. E koszorút a tanulók szintén maguk között önkénytesen eszközölt gyűjtés útján szereztek.

VI. **Czeplédről** írja Mészáros János evang. néptanító, hogy az ő vezetése és kezelése mellett az utolsó iskolaévben 66 tanuló takarított 159 frtot 98 krt és hozzá teszi a következő érdekes észrevételt: »Jól esik lelkemnek e tudat, hogy a nagyságod által ez intézmény felkarolására toborzott pályatársaim sorában én is egy szerény harczosként működöm a kitűzött nagy czél, a nemzet boldogságának eszközlésében.

Az intézmény vezetésével együtt járó némi gond és fáradságért edes jutalmul esik a tapasztalat, mely következményeiben már közelben is áldásosnak tünteti föl. Az általános tapasztalt jó következmények mellett csak egy esetre kívánom nagyságodnak figyelmét fölhívni, mely nálunk már maga eléggé igazolja az isk. takarékpénztár szükségességét. A dolog így áll:

Növendékeink nagyobb része az iparos osztályhoz tartozó szülők gyermekei lévén, sokan esnek el jövőjük biztosításától az apának vagy nagyon is korlátolt keresménye, vagy épen annak könnyelmű élete folytán. Egy az utóbbiakhoz tartozó apának gyermeke az, a ki egyike a legszorgalmatosabb takarítók-

nak, kire egykor kiségitő s valóságos áldás lehet az isk. takarék-pénztár. Ugyanis a könnyelmű és házsártoskodó apa mellett a gyermekek boldogságáért hevülő édes anya kedvező eszközül ragadja meg a takarításra isk. takarékpénztárunkat, melybe minden viszály elkerülése mellett küldheti be gyermekétől az apa keresményéből elvont hatásokat. S így az apa, a ki más módon minden takarékoskodási szándéknak utját állja, a gyermeke iránti szeretetből bele van rántva az önkéntelen takarékoskodásba; mely eset, akár az eddig megtakarított összeget, akár az erkölcsi hasznot tekintsük, az isk. takarékpénztárnak szükségessége és áldásos volta mellett bizonyít.

Nem említve a vagyonosabb földmives szülőket és gyermekeiket, kik kivétel nélkül sorakoztak az isk. takarékpénztár körül, a szegényebb s kézi-munkájuk után napszámból élő szülők közül is többen vannak, kik fölismerve intézményünk célját, sokszor nélkülözések árán is takarított fillérjeiket sietnek beküldeni gyermekeiktől, hogy azok nevéen és azok számára megtakarítsák azokat. Ez esetben ugyan nem a gyermek, de a minék én szintén örülök, — mert hisz a cél az is — már a szülők takarítanak.

Ezen örvendetes tapasztalatokból önként magyarázható azután intézményünk fokozatos fejlődése és az eddig elért erkölcsi és anyagi eredmény. Mig így iskolánkban a takarékpénztárt eddig tapasztalt több jó oldala tette ajánlatossá és főnállását jövőre is biztosítja, addig a vele járó és belőle eredhető veszélyekre vonatkozólag jó lelkiismerettel mondhatom el, hogy három évi kezelés után is csak az intézmény ellenségei után ismerem azokat.

VII. Kassán. Dr. L u e z Ignác, tanár az állami főreáltanodában, kezelte a takarékpénztárt. Betett 91 tanuló 410 frt 60 krt, kivettek 68-an 210 frt 10 krt, maradt 29 tanulónak 200 frt 50 kr.

Azután azt írja: »Ez intézmény nálunk most három éves életű, de bevallom, hogy annyira nem virágzik, a mennyire legalább én — a ki annak hasznáról lélekben meg vagyok győződve — óhajtanám. Ennek pedig oka az, hogy ifjaink csakugyan nem takarékosak s egy-két krajczárral gazdálkodni — a mint mondják — nem tartják érdemesnek.

Igazi magyar felfogás . . . Ámde épen e baj orvoslására

törekszik az iskolai takarékpénztár s mivel annak rossz oldalát három évi tapasztalás után sem észleltük, a jobb jövő reményében ezen intézményt iskolánkban valószínűleg ezután is fentartjuk «.

VIII. **Kun-Szent-Miklósról** Baky Malatinszky Anna tanítónő és egyszersmind az iskolai takarékpénztár jegyzője írja, hogy az ottani hat osztályú községi elemi népiskolában csak m. év december hóban kezdték életbe léptetni az iskolai takarékpénztárt és pedig mind a hat osztályban; 439 tanuló közül takarított 228: 208 frt 69 krt. Kezelték azt következő tanítók: Molnár István (az iskolai takarékpénztár elnöke), Gáspár Imre (pénztárnok), Baky Malatinszky Anna (jegyző), Rozgonyi Endre, Benke Fogarasy Teréz, Gáál Etelka. A felülvizsgálatot vagyis az ellenőrzést magára vállalta Técsy József, isk. széki elnök.

Ez pedig a következőket írja: »Mind a mellett, hogy az intézmény a kezdet legkezdetén van, . . . az eredmény kielégítő . . . Megemlítendő, hogy iskolánkban a növendékeket a honoratiór- és iparos osztály csak igen kis mértékben szolgáltatja, legnagyobb részét a telkes gazda és napszámos osztály gyermekei teszik ki; tehát annak minden krajezárja 5—10-szeresen számítható. De lett volna bár az eredmény kevesebb, a czél eddig is meg van közelítve; a gyermekek közt a takarékoság magvai elhintettek, mi csak üdvös és gazdag gyümölcsöt eredményezhet. — A mellett gondosságra szokik a gyermek, mert a legkisebb osztály leggyengébb növendéke is az év minden szakában képes megmondani, ha könyvecskéje nem volna is, mihez még nem is ért, krajezárjainak számát. Személyesen ismerem gyermekeket, kik, a mint pénzt kaptak, első és elmulaszthatlan teendőjüknek tartották, hogy a boltba czukorkákért, vagy a piacra gyümölcsért szaladjanak. Azok most a legtakarékosabbak s nagyobb örömük telik megtakarított pénzeszkéjükben, mint előbb a nyalánkság szopogatásában. — Az iskolai takarékpénztár tehát a mellett, hogy a takarékoság megszokásához, mondhatni, legfőbb tényező, szív- és léleknemesítő intézmény, míg a hol a növendékek közt az hiányzik, lappangva bár, de a pazarlás, dobzodás, egészség elleni merénylet üti fel sátorát, mi felnőtt korban nem ritkán torkosság, iszákossággá fajul «.

IX. **Löcsén** már négy év óta vezeti az evang. községi

iskolában Ormos Károly tanító az iskolai pénztárt, a hol 182 tanuló közül 115 takarított 944 frt 41 krt. Ormos ur még azt írja: »a 4 évi gyakorlat engemet tökéletesen meggyőzött ez intézmény jótékony hatásáról; egyetlen egy eset sem fordult elő azok közül, melyeket szoktak a kérdéses intézmény ellen felhozni. Sem sikkasztásról nem hallottam semmit; irigységet, gyűlöletet a tanulók közt a több vagy kevesebb betétek végett nem tapasztaltam, ellenkezőleg azt tapasztaltam, hogy a tanulók rendesebbek lettek és némi rosz szokásokról lemondottak. Ez úgynek minden szombaton délután egy órát szentelek.«

X. Lovászpatonáról ír az ágost. evang. felekezeti iskola tanítója Laucsek Gyula, hogy 162 tanuló közül 44 takarított: 67 frt 9 krt és hozzá adja a következőt: »1875. nov. 22. derék lelkészünk tiszt Bognár Endre ur, elhunyt Róza nevű kis leánykája emléket az által kívánta megörökíteni, hogy a legszorgalmasabb tanulónak 5 frtot ajándékozott, de úgy, hogy a nyert jutalom »iskolai takarékpénztár« név alatt az egyesek által tőkésítették. Az összeg 9 tanuló közt osztatott ki, illetőleg kis könyvecskébe írva adatott át azon buzdítással, hogy azt szaporítani iparkodjanak. A példa, hogy mennyire hatott, mutatja a fent irt eredmény.

»Egy példa a nemes czélra s annak áldásos következményeire. Egy iparos tanonc kapott filléreit szorgalommal bordta el hozzám; szegény talán érezte, hogy nagy szükség lesz egykor a megtakarítottra. És csakugyan be is következett reá nézve a végszükség; mert hirtelen halál szakította félbe szép törekvését. Szegény környezőit, kik egy fillérrel sem rendelkeztek, vonagló perceiben azzal lepi meg, hogy a tanítónál neki van megtakarított pénzecskeje, kérjék ki és fordítsák temetésére. Szegény fiu! gazdagon halt meg, mert maga megtakarította szemfödőjének árát. Egy másik hirtelen árvaságra jut, vándorbotot kell kezébe vennie; ekkor előveszi kis könyvecskéjét, fölkeres, hogy megtakarított forintocskáit adjam ki, atyai intésekkel átadom 3 frt 50 krt kitevő összegét, intve, hogy a jó szokást soha el ne hagyja s nem hiába, mert ma Bécsben kitünő iparos segéd s a mit itthon megkezdett, a bécsi takarékpénztárban folytatja.

Többen a tanítók részéről nagy tehernek veszik ezen áldott intézmény fölkarolását és idővesztegetést tulajdonitanak neki. Én

ellenkező véleményben vagyok; sem nagy teher, sem sok idővesztégetés, csak egy kis jóakarats ügybuzgalom, akkor megfolyékonyan. Eljárásom e tekintetben a következő: Tanév elején egy kis hirdetmény alapján a következő pontokat függesztem ki az iskolafalra:

1. Az iskolai takarékpénztárba tenni lehet minden szombaton a délelőtti tanóra végével, az ismétlősöknek pedig délután.

2. A betevők kis könyvecskéjüket mindenkor magukkal hozzák, mert a nélkül betétel nem fogadtatik el.

3. Ugyanakkor az iskolai könyvtár is nyitva áll, a midőn a kivett könyvek beszédetnek és a kívánt művek kiadatnak.

4. Az iskolai takarékpénztárnál bármi csekély összeg is elfogadtatik s az illető javára beiratik.

Ezt a rendet már megszokták növendékeim s a kinek tehetségében áll, egyik szombattól a másikig iparkodik minél többet megtakarítani. »

XI. Magyar-Igen-ből írja az okl. ev. ref. elemi néptanító Kis s Elek, hogy 34 tanuló közül 15 takarított 15 fnt 36 krt. Ő maga kezeli az ev. ref. iskolaszék ellenőrzése mellett. Hozzá még írja a következőt.

»Meg vagyok győződve arról, hogy a többi társaim nagyobb eredményt tudnak felmutatni, mint én, de ez nem szomorít, mert ha tekintetbe vesszük az iskolámba járó tanulók számát és hozzá a szülők szegénységét, bizton meg lehetünk elégedve a felmutatott eredménnyel. Az út meg van készítve, most könynyebben haladok rajta.

Büszke vagyok reá, hogy mig sok tanítótársam, különösen itt Erdélyben, azon balfogással bir, hogy ez intézmény életbe nem léptethető és nevelési szempontból hátrányos, ép az ellenkezőt mutathatom meg. Mert hisz: hol szegényebb a nép, mint Alsó-Fehérmegyében s különösen e kis községben? És mégis szorgalom- és odaadással igenis életbe léptethető vala; és itt bebizonyult leginkább üdvössége. — Kérdezik sokan: mi üdvösséget hozhat ez létre? Azokat a helyett, hogy a szaklapokban közzé tett jeles czikkekre utalnám, egyszerűen az iskolámban történt csekély mozzanat megfigyelésére kérem fel. Ugyanis: a Szegedet ért csapás alkalmával szenvedő tanítók felségeléséhez kis iskolám növendékei pénztárukból két forinttal járultak; a mi ugyan csak porszem, de annál nagyobb benne

az, hogy takarékoságuk gyümölcse volt. Ez a parányi eset is az intézmény üdvössége mellett szól. — Fájdalom, hogy még ma is sok hivatott egyén át nem érzi üdvös voltát, sőt mi több, képes aljas rágalmakkal illetni annak indítóit; de zúgjon bár a vihar az ügyben felettem, én mégis egyszerű harciosa maradok, mondá egy barátom s azt én is megtartom.

Feltűnt nekem különösen az, hogy Erdélyben csak is két helyt: Zilahon és itt Igenben van életbe léptetve. Hogy mi az oka e közönyösségnek? Én hiszem: a lapokban megjelent, vádakkal és kárhoztatásokkal teljes czikkek. De meg vagyok győződve, hogy előbb-utóbb győzni fog a nemes ügy, a mit adjon az ég!

XII. M.-Sziget. Itt Nagy Károly állami kép. gyak. iskolai tanító kezeli az iskolai takarékpénztárt. Ez iskolában 46 tanuló takarított 64 frt 70 krt. Hozzá írja Nagy ur:

Három éve, hogy az iskolai takarékpénztárt, melyet elődöm honosított meg, kezelem, de az ellenzők által felsorolt érvek közül a gyakorlat mindeniket fényesen megezáfolta. Növendékeim sohasem kényszerítettnek a takarításra. Év kezdetén ki szoktam hirdetni, hogy a takarékpénztárba betehet mindenki, de csak azon pénzt, melyet nem egyenesen arra kérnek, hanem a mit vagy valamely ismerősüktől ajándékképen, vagy szülőiktől valamely ünnepélyes alkalomkor kapnak. Azért nálam nem nagy a megtakarított összeg, de nem is óhajtom, mert főczélom nem az e téren való verseny, hanem tisztán csak a takarékoság ösztönének felkeltése és ébren tartása. Hogy ez mennyiben sikerül, azt a későbbi évek mutatják meg.

XIII. Modor. Itt az állami tanítóképezdei gyakorlati iskolában Sztankovics Alajos tanár kezeli az iskolai takarékpénztárt; volt 28 növendék; mindnyájan takarítottak összesen 407 frt 65 krt. A szegedi vizkárosultaknak is küldtek 2 frt 65 krt. Azután azt írja:

Mondhatom, hogy az iskolai takarékpénztár kezelése nekem semmiféle nehézséget, még kevésbé kellemetlenséget nem okoz s őszintén örülök azon szép eredménynek, melyet ezen intézmény már eddig is képes felmutatni. . . Ennek daczára és a már több ízben tartott s ezen üdvös intézményre vonatkozó értekezéseknek, nem voltam képes az ellenszenvet a tanítóársaknál legyőzni. . . . Már négy éve, hogy kezelem az iskolai takaré-

pénztárt s az egész idő alatt elég alkalmam volt magamnak ezen fontos intézmény üdvös voltáról meggyőződést szerezni. Nem sajnálom tehát kis fáradságomat, hanem azt sajnálom, hogy sem szép szavakkal, sem az eddig elért szép eredménnyel sem voltunk képesek hazánk tanitóságát arra bírni, hogy az iskolai takarékpénztárakat behozza ott, a hol lehet. Engedje meg nagyságod, hogy közlésemet a költő e szavaival befejezzem:

Szenteld, oh magyar, hazádnak
 Kebled szebb érzelmeit!
 Romlott és nem lett elme,
 Kit hazája hő szerelme
 Szép tettekre nem hevit.

XIV. N.-Kanizsa. Államilag segélyezett községi fiu polgári iskola. A számok az »Értesítő«-vel eltévedtek. De a kezelő Rosenblüh Alajos azt írja, hogy »volt több szegény izr. fiu, ki konditio után megtakarított néhány frtját kivette s ünnepe beálltával ruhát vett. Egy másik atyja eltemetése költségeinek fedezésére használta a megtakarított pénzt. Ha a pénzek — szokás szerint — nyálánkságra elpazaroltattak volna, e jó czélok el nem érthettek volna«.

XV. Ó-Szőnyben a hely. hitv. nagyobb fiu- és leányiskolában Mohácsy János főtanító kezelése mellett 37 gyermek takarított 34 frt 40 krt. M. azt írja: »Gyakorlati tapasztalataimat a következőkben van szerencsém egybefoglalni. A mint nagyságod által ez eszme megpendített, én azonnal behoztam azt iskolámban és azóta folytonosan mindig kezelem; de nem tapasztaltam semmiféle rosz hatását, melyet pedig ellenségei igen nagy mérvben akarnának feltüntetni. De igenis tapasztaltam azt, hogy ez által a gyermek takarékoszágra szokik, sőt másokat is arra szoktat úgy, hogy volt reá eset, hogy egy iskolás leánykámnak két kézműves-tanoncz testvére, kik iskolába járásuk alkalmával nem lehettek ismerősek ezen üdvös intézménnyel, hugoktól elkivánva, imitt-amott kapott krajczáraikat hozzám elhozták s belőle később egy-egy ruhadarabot vettek maguknak. . . . Az intézmény üdvös voltát másokkal is beismertetni igyekeztvén s annak minél szélesebb körben leendő elterjesztésén tehetségem szerint munkálkodva, maradok. . . .«

XVI. Pécs. Itt a kir. állami főreáltanodában kezeli az isk. takarékpénztárt az igazgató Vész Albert. 53 tanuló takarított

373 frt 76 krt. Az igazgató még a következőt írta: »Az iskolai takarékpénztár zajtalanul folytatta az idén is működését. Jól esik constatalhatnom, hogy mindinkább meghozza áldásos gyümölcsét. Többen az idén kivettek már jelentékeny összegeket, a kik öt év óta azon czélból gyűjtögettek apródonként krajczárjaikat, hogy az érettségi vizsgálat letévése után, tanulmányaik folytatására Budapestre mehessenek, és kik czéljukat az iskolai takarékpénztár segítségével el is érték. — Egy másik igen örvendetes mozzanatképen megemlítem azt is, hogy a szegedi katasztrófa után, midőn ifjainkat az árvizkárosultak segélyezésére felszólítottam, többen a saját megtakarított filléreiket szánták e czélra, névszerint 16 fiu vett akkor 17 frt 91 krt ki az iskolai takarékpénztárból és ajándékozta a szegedieknek. — Hogy mily nagy erkölcsi értéke van az ilyen ajándéknak, azt minden tanférfi fogja tudni«.

XVII. **Rimaszombatból** írja F á b r y János tanár, hogy a nyilvános felső leánynevelő tanintézetben az idén 26 növendék 169 frt 97 krt takarított meg és hozzá adja: »Az ifjúsági takarékpénztár nálam már hatodik éve, hogy fennáll. Mig az üdvös intézmény országszerte tért foglal — mert lehetetlen meg nem győződni ennek nevelő hatásáról, azon az alapon fentartva, mely az ifjúság önkénytes hozzájárulása és saját kézimunkájának értékesítése által létesítendő — addig még nagy időnek kell lefolyni, hogy a nagy közönség tudomást vevén, úgy érdeklődjék, mint azt az ügy mind nevelési, mind nemzetgazdasági szempontból kívánja. Halljuk a panaszt, hogy a családi kör csak kivételesen nyújt segédkezet az iskolának, sőt nem ritkán ellentétes állást foglal el intézkedéseiben; azon kellene tehát segíteni, hogy a közöny, e visszás állapot meg legyen szüntetve«.

XVIII. **S.-A.-Ujhely.** A reform. nőnevelőben kezeli az iskolai takarékpénztárt H o r v á t h Endre igazgató, 23 növendék megtakarított az idén 60 frtot, mindössze tesznek a betétek az előbbeni évekkel együtt 457 frt 26 krt. Az igazgató hozzáadja a következőt: »Nagyságod előtt nem ismeretlen dolog, hogy nemzetünknel minden új intézmény nagy akadályra talál, úgy az iskolai takarékpénztárak is mindeddig nem részesülnek azon pártfogásban, mint azt más országokban már több év óta tapasztaljuk. Igaz, hogy nálunk az ipar, kereskedelem, mely pénzt hoz az

országba, még nagyon parlagon hever s azért is oly kevés, de leginkább a mi vidékünkben a készpénz, mi okot szolgáltat, hogy ezen áldásos intézmény még mostanáig sem részesül általános megkedvelésben, de másrészt maguk a tanárok és tanítók is oka annak, mivel idővesztéssel és fáradtsággal jár, melyektől igen sokan irtóznak. Öt évi kezelése alatt még nem volt eset, hogy egy gyermek valamely meg nem engedett módon szerzett volna magának pénzt, úgy nemkülönbén nem szolgáltatott okot surfódásra, irigységre, hazudozásra, a fegyelem lazítására, vagy erkölcsileg hátrányos egyéb tulajdonságok elsajátítására, szülők részéről irányomban bizalmatlanság nem támadt, mivel minden gyermek két betéti ivet bir, t. i. egy kezében marad, a másik pedig nálam; ez által elérem, hogy minden hamisítást azonnal észre vennék, de távol is tartanék; mihelyt valamely betétet átveszek, azonnal mind a két ivbe bevezetem, s ha 1 frtot tesz, a betétkönyvecskével együtt a takarékpénztárba bevezetés s kamatozás végett küldöm. A betétek minimuma 2 kr. A betét mindig az oktatás után történik s egyenkint számoltatik el. A betétek kivétele egészen a szülők akaratótól függ; szülők még ekkoráig nem használták fel az iskolai takarékpénztárt.

XIX. Somorja. Gyubek Ferencz igazgató, kimutatván, hogy 8 leány betett 264 frt 30 krt, hozzá adja: »a felső leányiskolai takarékpénztárunk állasáról csak annyit említünk meg, hogy ezen hasznos intézmény iskolánkban a tanulók részéről jobban és jobban felkaroltatik és a szülők tetszését és pártolását bírja«.

XX. Sümegh-Mihályfa. Itt Tóth Lajos tanító már 4 év óta kezeli a közs. népiskolában a takarékpénztárt; 51 tanuló betett 272 frt 74 krt, és hozzá írja T. ur a következőt: »Az intézmény anyagi haszna a fennebbi számokban mutatkozik. Ha a kezelő tanítónak ez által indított megtakarításait is tekintetbe vennők, én sokkal többért tartozom hálával ez intézménynek. Erkölesi jó oldalai mellett fölösleges ma még dicséneket zengeni; hanem egy-két fontosabb mozzanatot az ügy iránti szempontból tartozom megemlíteni. Az irigység, önzés, lopás és egyéb hozzákötött bűnök — melyeknek némelyike, rosszul kezelve, általa tagadhatatlanul kifejlődhetnek — ép úgy, mint a hogy a különben igen hasznos késsel

önmagunknak kárt is tehetünk, mondom: a hozzá kötött bűnök most az 5-dik évben sem jelentkeznek. És teljes meggyőződéssem, hogy nem is fognak soha és sehol kifejlődni, ha az intézményt túl nem becsüljük s önmagunk a többi erények rovására nem dédelgetjük, nem erőszakoljuk. Hanem — kontra önzés —: a szegedi árvizkárosultak felsegélésére alkalma volt több szegény gyermeknek is takarékpénztári összegecskéjéből segélyt küldeni. Kiváló örömöm van a fölött, hogy vannak uri lányok, kik ez intézmény által serkentve, kerti- és baromfi gazdaságot üznek és saját kézi-munkájuk gyümölcsét hozzák a takarékpénztárba. Van fiu, a ki tőkéjének legnagyobb részét kivéve, azzal atyjának kereskedő társa leve«.

XXI. Szegszárd. Kramer János igazgató ur följegyzi, hogy ott a közs. polg. fiu- és felső leányiskolában öten kezelik a takarékpénztárt és pedig 84 tanuló takarított 244 frt 34 krt. Azután hozzá teszi: »A közönség jobbára lelkesedéssel fogadja szözatunkat s a szülők nemcsak hogy engedélyt adtak gyermekeiknek, de több elismerő hálanyilatkozatokat is vettem. Mellékelt kimutatásban foglalt összeg 18 héti betét eredménye azon sajátságos tüneménnyel, hogy ezt nem a vagyonos osztálynak kiskoruktól pazarlásra szoktatott gyermekei, mint inkább a köznép s szegény sorsúak gyűjtötték...«

XXII. Székesfehérvárról, a hol a közs. főreáltanodában dr. L a k y Mátyás igazgató ellenőrzése mellett S t r a u s z Salamon tanár kezeli a takarékpénztárt, 35 tanuló betett 54 frt 66 krt. S röviden megjegyzi Strausz, hogy »hátrányokat e tanévben sem tapasztaltam«.

XXIII. Vár-Palota. Itt F i s c h e r Mór tanító kezeli a takarékpénztárt az izr. népiskolában: 69 gyermek takarított 175 frt 17 krt, és leírja a következőkben, a mit az ottani főrabbi S i n g e r Abr. egy értekezésben mond az iskolai takarékpénztárakról:

»Az idő folyamának már három éve lejárt, mióta tanintézetünkben az iskolai takarékpénztár életbe léptettetett. Oly időfolyam, mely elégséges arra, hogy egy figyelmes kíséző annak becséről vagy ellenkezőjéről meggyőződjék. És ha a harmadik kezelési év végén legjobb tudomásunkkal és lelkiismeretünkkel azon meggyőződést nyertük, hogy ez buzdítás a takarékosagra, a felebaráti szeretet ösztönzése, a jótékonyágnak

alapvetése, és a szívnek nemesítése: akkor ezen tényleges siker a legnagyobb ellenzőket is eléggé megezáfolja.

Az iskolai takarékpénztár ellenzőitől már annyiszor felhozott aggodalom arra buzdította e sorok íróját, hogy a kezelést Argus szemekkel ellenőrizze, valamint a betételeket és annak mirehasználatát figyelemmel kísérje, és én mindazon előlegesen felhozott hiányokról vagy károkról mit sem vevék észre, sőt ellenkezőleg erkölcsi tekintetben az elért cél valóban meglepő. — Valamint az előbbi, úgy ezen lefolyt évben is sok gyermek krajezárjait azért takarította, hogy az által szegény szülőinek az iskolapénz fizetésében segíthessen, vagy pedig hogy a szükség könyveket megszerezhesse.

Jómódu szülők gyermekei részint a kamatokat, részint a tőkének egy részét, összesen 15 forint, az iskolai könyvtárra ajándékozták.

A szegedi borzasztó katasztrófa újra felserkentette a mi kis részvényeseink takarékoságát és ők minden buzdítás nélkül tulajdon ösztönükből a takarított krajezárókból 8 frt 20 krt ajánlottak fel. — S így a mi iskolai ifjuságunk az iskolai takarékoság intenióját valódiságában felfogta. Ők nem takarékoskodnak, hogy mulékony földi vagyont halmozzanak, sem pedig hogy egykor az arany bornyut imádhassák, sőt inkább azon nemes mottóval élnek:

Azt adom . . . a mim van,
 Hogy adjak . . . van nékem.
 Hogy adhassek . . . gyűjtők,
 S e gyűjtés . . . én éltem«.

XXIV. **Veszprém** városában a kath. elemi iskolában **Cser József** és **Meszes Polikárp** kezelése mellett 11 tanuló betett 40 frt 83 krt. Onnan **Stahly György** kir. tanfelügyelő írja: . . . »én az iskolai takarékpénztárat mint a takarékoság előmozdítására működő intézményt teljes meggyőződésből pártolom. Annak okát pedig, hogy lassan terjed, nem azon vádakban keresem, melyek ellene alaptalanul felhozatnak, hanem leginkább ama sajnós, épen azon egyéueknél tapasztalható közönyben és a kezelés vajmi csekély fáradságától való idegenkedésben, kik az ügy felkarolására kiválólag hivatva lennének. — A miért is szerény véleményem szerint ezen intézménynek felvirágzása csak akkor lenne várható, ha a t a n i t ó k é p e z d é k b e n

a növendékekkel a takarékossgot, mint nemes czélt és az iskolai takarékpénztárak intézményét, mint ahhoz vezető hasznos eszközt megismertetnék, hogy később a gyakorlati életben azoknak lelkes oktatói és terjesztői lehessenek. Meggyőződésem szerint ez a leghasznosabb s szép jövőt biztosító szolgálatot tenne az ügynek. — Végre azon édes reményben zárom be leveletem, hogy miután Veszprém megye tek. közigazgatási bizottsága az iskolai takarékpénztárak érdekében a f. évi július 7-iki ülésében tett indítványomat s az ehhez csatolt kezelési szabályokat elfogadta s azoknak sokszorosítását és a megyében a legmelegebb ajánlat melletti szétküldését elrendelte: a jövő évben már kedvezőbb eredménnyel leszek szerencsés szolgálhatni.

XXV. Zalaegerszeg. Innen Udvardi Ignác igazgató írja, hogy ott a polg. fu- és felső leányiskolában 68 tanuló takarított 414 frt 15 krt és hozzá adja: »tisztan lelkiismerettel merem nagyságoddal tudatni, hogy három év lefolyása alatt legkevésbé sem volt alkalmam olyasmit tapasztalni, miket ez intézmény ellenesei a meghonosítás alkalmával ellene felhoztak. A gyermekek közül többen betéteiket, ha kiveszik, úgy azt vagy tandíjra, vagy tankönyvek vásárlására fordítják. Vannak olyanok is, kik megtakarított pénzüket maguknak ruhát vesznek, míg a legnagyobb rész behagyja az összegyűjtött pénzt. — Zárom igénytelen soraimat azon óhajom kifejezésével, miszerint nagyságod szemlélhesse egykor áldásdús hasznait azon intézménynek, melyet hazánkban oly hévvel felkarolt és melyet, mint féltett csemetéjét oly hön ápol.

XXVI. T.-Bánhegyesről írja ifj. Kutlik János ev. lelkész, hogy 31 fiu és 42 leány takarított 17 frt 87 krt és hozzá adja: »Ismervén népünk szegénységét, nem mertünk soká belefogni a szép eszme életbeléptetéséhez. Mult év nov. 1-én isten nevében hozzáfogtunk, felek. ev. tanítónk Linden Nándor készséggel elvállalta a nagy munkát, s várakozásunkon felül láttuk a mult iskolaévben már mi is a sikert...«

* * *

Nevei azon igazgatóknak, tanároknak, tanítóknak stb., kik iskolájokban a takarékpénztárt kezelik:

1. Apáczák, Szabadka.
2. Bakovlyev Eugenia, tanítónő, N.-Kikinda.

3. Baky Malatinszky Anna, tanítónő, Kun-Szent-Miklós.
4. *Barczen János, igazgató, Budapest.
5. *Benke-Fogarassy Teréz, tanítónő, Kun-Szent-Miklós.
6. Biró Ferenczné, tanítónő, Zilah.
7. Boros Károly, tanító, Takács.
8. Body József, tanító, Zala-Egerszeg.
9. Buday Etel, tanító, Szabadka.
10. *Cser József, tanító, Veszprém.
11. *Czider Gizella, tanítónő Rimaszombat.
12. *Chobot Ferencz, igazgató, Szabadka.
13. *Dévay Nándor, tanító, Budapest.
14. *Dinstl Emilia, tanítónő, N.-Kikinda.
15. Fábry Ida, tanítónő, Rimaszombat.
16. *Fábry János, igazgató, Rimaszombat.
17. Fischer Mór, tanító, Várpalota.
18. Gáál Etelka, tanítónő, Kun-Szent-Miklós.
19. Gáspár Imre, tanító, Kun-Szent-Miklós.
20. Götsch József, tanító, Kecskemét.
21. *Gyubek Ferencz, igazgató, Somorja.
22. Gyurász Ferencz, lelkész, igazgató, Pápa.
23. Haraszti István, tanító, Szabadka.
24. Hofer Ferencz, vez. tanító, Budapest.
25. Horváth Endre, gondnok, S.-A.-Ujhely.
26. Hubacssek Alajos, tanár, Budapest.
27. *Juhász Péter, tanító és igazgató, Szeged.
28. Juhos Béla, igazgató, Zilah.
29. Kálnay Nándor, vez. tanító, Budapest.
30. Katona Pálné, tanítónő, Zala-Egerszeg.
31. Kis Elek, tanító, M.-Igen.
32. Krammer János, igazgató, Szegszárd.
33. Kutlich János, lelkész, T.-Bánhegyes.
34. Kuppis Leó, tanár, Körmöczbánya.
35. *Lábos Imre, igazg. t. (†) Szombathely.
36. Laky Mátyás, igazgató, Székesfehérvár.
37. Lautsek Gyula, tanító, Lovászpataoua.
38. Lázár Gábor, tanító, Zilah.
39. Lewin Jakab, igazgató, Budapest.
40. Linder Nándor, tanító, T.-Bánhegyes.
41. Löbl Armin, tanító, Ujszivác.
42. Lubich Emil, tanár, Budapest.
43. *Lucz Ignác Dr., tanár, Kassa.
44. Magenbauer Lipót, tanító, N.-Kikinda.
45. *Maksziány Ágoston, titk., Budapest. (2 isk.)
46. Martin János, tanító, N.-Kikinda.
47. Mészáros Alajos, tanár, Modor.
48. Mészáros János, tanító, Czegléd.

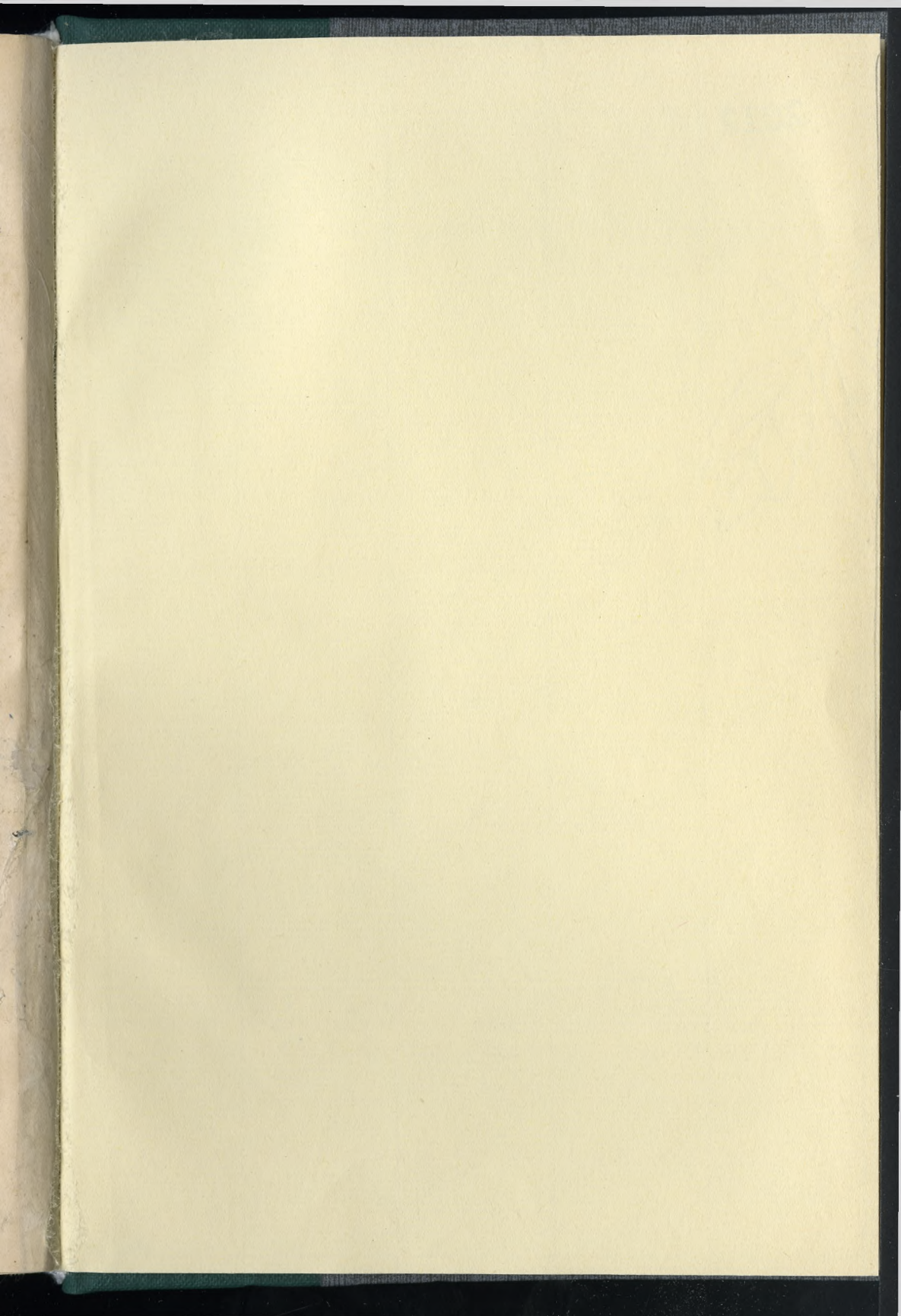
49. Meszes Polikarp, tanító, Veszprém.
50. Mohácsy János, főtanító, Ó-Szőny.
51. Molnár István, tanító, Kun-Szent-Miklós.
52. *Nagy Károly, tanító, M.-Sziget.
53. Névy László, tanár, Budapest.
54. Nicolič Niča, tanító, N.-Kikinda.
55. Nordheim Gyula, tanár, Budapest.
56. Nyitray Lajos, tanító, Szegszárd.
57. *Ormos Károly, tanító, Lőcse.
58. Palatinus Imre, tanító, N.-Kikinda.
59. Pásthly Károly, tanító, Kecskemét.
60. Petrovics György, tanító, N.-Kikinda.
61. Prager Károly, tanító, N.-Kikinda.
62. Pröll Antal, tanár, Budapest.
63. Réfy Laura, tanítónő, Zala-Egerszeg.
64. Retzler István, tanító, Nagy-Kikinda.
65. Roller Máttyás, igazgató, Budapest.
66. Rosenblüh Lajos, tanító, N.-Kanizsa.
67. *Rozgonyi Endre, tanító, Kun-Szt.-Miklós.
68. Sáfary Irma, tanítónő, Szegszárd.
69. *Schmidt József, tanító, Zala-Egerszeg.
70. Schröder Károly, igazgató, Körmöczbánya.
71. Schröter Carina, tanítónő, Temesvár.
72. *Seress-Havas Józsa, tanítónő, Somorja.
73. *Singer Ábrám, rabbi, igazg., Vár-Palota.
74. Sonnenschein Dávid, tanító, N.-Kikinda.
75. Stein János, tanító, N.-Kikinda.
76. Strausz Salamon, tanár, Székes-Fehérvár.
77. Szalontay Sándor, tanító, Kecskemét.
78. Számháber Jánosné, tanítónő, Szegszárd.
79. Szélba József, tanár, Budapest (2 iskolában).
80. Tóth Gábor, » » 2 »
81. Tóth Lajos, tanító, Sümeg-Mihályfa.
82. Udvardy Ignác, igazg., Zala-Egerszeg.
83. Vajdaffy Agost, igazg., Budapest.
84. Vész Albert, igazg., Pécs.
85. Viszolay István, tanító, Budapest.
86. Völgyi Lajos, kisededővő, Szabadka.
87. *Vörös Kálmán, tanító, Budapest.
88. Weiner Simon, tanító, N.-Kikinda.
89. Weiss Vilmos, igazg., Eperjes.
90. Wittmann Miksa, tanító, Abaujszántó.
91. Zagróczky Tivadar, tanító, Szombathely.

* * *

Ez értekezés bezárása előtt (deczember 23-án) veszünk

több örvendetes hirt, t. i. hogy huszonöt iskolában — új s nem új — életbe léptették a takar. pénztárt. U. m. Budapesten a várbeli állami képezdében Gyertyánffy István igazgató, Kunn Alajos tanító segítségével. Szakolczán az evang. főiskolában már 1876 óta Teszlin Mihály tanító kezeli az intézményt. Itt e folyó iskolaévben 23 gyermek takarított 109 frtot és 85 krt. A közlő hozzáadja: »A képzelt rossz hatást illetőleg, melyet az isk. tak. pénztár a gyermekekre gyakorolna, a lefolyt három év alatt általában nem észleltünk semmit«. Szegeden a Csonka-utczai iskolában: Tóth Gyula. Esztergom, képezde: Major János. Salgó-Tarján, finom. vasgyár: Porazik György; ugyanott: közsénbánya-társ. Facset: Lövy Izidor. Győrött és Győr-Szigeten három iskolában: Czechmeister István, Schächter Károly és Schön Bernát. Budapesten nyul-utca: Vajda Gy Gusztáv, igazgató; ugyanitt Hunyady-utca: Kálnay Nándor, vez. tanító; ugyanitt leányiskola: Czeke Sarolta. Zólyom: közs. iskola Folkmann János, igazg. tanító és itt még öt iskolában kezd január 1-jén. Nyitra-Pereszlény: Kresz Emil, főtanító. Debreczen: öt reform. iskolában. Siófok: izr. isk. Ráth Mór, tanító. Somorja: polg. fiúiskola, kezeli Seress Géza, tanító.

Ugyancsak e sorok befejezése előtt beérkezett a nemzetgazdasági egyesület választmányánál a várt nagy horderejű magas miniszteri leirat, a melyben Trefort miniszter ö excell. mondja: »hogy méltányolván az iskola-takarékpénztárak terjesztésének lehető nemzetgazdasági és nevelési horderejét, ezen intézményt jövőre anyagilag gyámolítani is kész, és felhívja az egyesületet, hogy az 1879/80. tanév befejezése után, az iskola-takarékpénztárak terjedéséről és az a körül leginkább érdemeket szerzett tanítókról hozzá hiteles adatok alapján összeállított jelentést tegyen«. A miniszter urnak a fontos tárgy iránti ezen érdeklődésért köszönet szavaztatott. A jelentéshez szükséges hiteles adatok gyűjtésére s annak idejében azok összeállítására Weisz B. Ferencz ur, mint az ez ügygyel foglalkozó albizottság elnöke, kérésre fel és így a kezelő tanítók annak idejébeni megjutalmaztatása biztos kilátásba van helyezve.

2012

56.
2006.

